

F. d. SJ-man med krut i. (Östergötlands Dagblad 25 februari 1937)

Pratstund med sekelskiftets stationsmästare vid Fiskeby

Det finns krutgubbar!

Jag kom hem till förre järnvägstjänstemannen Lars Sjöström, Norra promenaden 137 här i Norrköping, härom dagen. Nittio år fyller han 1 september i år, men ändå hade han inte tid att sitta inne och prata något vidare. Han skulle absolut ut och gå, ty det gör han varenda dag både på för- och eftermiddag, och någon som helst ändring i det dagsprogrammet vill han inte veta av. Det är så många jag har att hälsa på, sade han. Visserligen är så gott som varenda en av mina gamla vänner borta nu, men deras änkor och döttrar lever. Det är dem jag går till, både i Kneippen och på andra håll. Och så tar jag i regel en tur om dagen ner till Centralen och låtsas att jag expedierar tågen!

Sjöström skrattar friskt åt detta sitt skämt, ty han är sådan. Men när det blir tal om att han borde låna ut ett tioårigt pass för fotots skull, blir han eftertänksam. Nähej, säger han efter en stund, för det första så fyller jag inte förrän i september, och för det andra så ska jag ha det där fotot till ett Finlandspass fram i sommar. Jag har en dotter där som jag tänker hälsa på. Kom hit efter den resan, så går det an att få låna kortet!

Och så knycker gamle Sjöström passet tillbaka och lägger det i lådan för viktiga handlingar. Här har man tydligen träffat en som vet vad han vill. Tack för det. Därtill en som gott tycker sig kunna vänta med att komma i tidningen med porträtt och allt. Det är reda med f. d. stationsmästare Lars Sjöström.

Rallare, vargar och andra farligheter

Trots brådskan hann vi i alla fall prata lite om gamla tider. Sjöström är född i V. Vingåker 1848. Friskt bondeblood rann visserligen i ådrorna på honom, men ändå gav han sig som 12-åring lantmäteriet eller åtminstone en lantmätare i våld. Denne skulle skifta tre stora byar och behövde en rapp pojke till hjälp. Men ingen människa i världen kan hålla på alltjämt och skifta tre byar, hur stora de än är, så efter tre år fick baningenjören i Katrineholm chansen att konkurrera ut lantmätaren och ta hem spelet, d. v. s. Lars Sjöström. Banningenjören hade nämligen mycket att göra med stakningen av byvägar över den då nybyggda Västra stambanan, varför en f. d. lantmätarlärling var just vad han behövde. Det var vid den tiden som man också började bygga järnvägen Norrköping–Katrineholm. Rallarna hämtade då brännvin i kannor vid Sätra i Simonstorp och väl även på andra håll.

När Västra stambanan byggdes hade dessa svajiga karlar ett guterat tillhåll hos gamle Adolf Olsson vid Baggetorp. Där fanns nämligen ett stort bränneri, så stort att ägaren immerbadd kunde föda upp flera präktiga gödoxar på nästan bara dranken. Nu fanns det också rallare i Katrineholmstrakten, men de är av en mycket tamare sort. Då kunde de t. o. m. braka ihop inbördes, t. ex. stenhuggare och jordschaktare emellan, och under en sådan kalabalik var en gång schaktmästaren tvungen att gå emellan med dragen kniv för att få karaktären av en någorlunda respekterad fredsmäklare.

- När jag som pojke var hemma i Västra Vingåker så minns jag att det var gott om vargar i trakten om vintrarna. De kom skockvis och rev allt emellanåt något djur. En vinter ordnades med vargskall i skogen mellan Kolsnaren och Viren, men när rallarna började spränga och väsnas i bygden blev odjuren rädda och försvann. Fortfarande var det dock gott om dem i Kolmården. Och andra farligheter med för den delen. Därför var det en allmän tvehågsenhet bland Vingåkersborna när de skulle bege sig till marknaderna vid Stensjö i Stora Malm och ta vägen över Kolmården. Det var ett nästan livsfarligt företag för vargars och löst folks skull.

Fjorton dagars exercis, brännvin i ottan

Sjöström kom efter någon tid till Upsala, alltjämt i S. J:s tjänst för 1 kr. om dagen att hyra sig bostad och skaffa sig mat för. Under Upsalatiden fullgjorde han sin exercis, som på den tiden ansågs kunna med fördel klaras av på fjorton dagar. Sjöström var i sina bästa växtår vid 20–21-årsåldern och hade därför knappast hunnit upp till den för krigsman år 1869 föreskrivna längden. Skam för den som ger sig för så lite, tänkte han och hoppades kunna slinka med på något vis, fast det var si och så med längdmåttet. Det var nämligen på den tiden ytterligt nedsättande att bli utnämnd till kronvrak. Vid mönstringen på borggården lagade därför ynglingen Lars Sjöström att han kom att stå på en lagom stor sten. På det sättet lade han några erforderliga tum till sin längd. ”Ser du den där lille så han sträcker på sig!” sa sergeanten till en annan av befälet och skrattade. Därmed var saken klar och färden gick till heden, till Polacksbacken strax intill.

- Vad kunde den tidens beväringar hinna lära sig, på så kort tid som ett par veckor bara?
- Ja, inte var det mycket. Vi fick lära oss hälsa och skjuta, det var allt. På den tiden fanns bara mynningsladdare som det var ett fasligt bestyr med innan skottet skulle gå. En gång stod vi på två led och sköt. Då var det en bakom mej som hade glömt ta bort laddstaken innan han tryckte av. Tjong! sa det om öronen på mej när laddstaken visslade förbi...

Men annars var det förstås bara trevligt. Vi låg i oeldade tält förstås, och runtomkring hade gummor slagit upp små kaffestånd. Klockan 5 om morgnarna kom väbeln eller vem det nu var och gav oss var sin ”tum” brännvin. Det skulle vi ha till kaffet som vi fick kl. 6. Men i vårt tält hade vi en semmarist som var törstig även i ottan, så vi övriga 11 i tältlaget brukade slå ihop ”tummarna” i ett flasklock och ge honom. Han skulle litet senare leda sången under korum och var allt bra hes ibland.

Nära att Karl XV blev trampad på tårna

Hr Sjöström stannade i tre år i Upsala, det var åren 1867–69 och kom så åter till Katrineholm. Han var telegrafkunnig och fick snart kommenderingar till olika stationer som vikarie för stinsarna. Under Katrineholmstiden fick han ofta stifta bekantskap med s. k. bättre folk som skulle till greve Lewenhaupt på Claestorp, sådana herrar som Karl XV, prins August m. fl. En gång höll Sjöströms bekantskap med Karl XV på att bli synnerligen intim – han var nämligen ytterst nära att trampa kungen på tårna när han skulle backa från bagagevagnen med en stor och tung kappsäck.

När banan Norrköping–Mjölby öppnades var Sjöström förordnad att efter varandra förestå flera stationer där. Bl. a. vid Okna station var han ett år och åren 1873–1879 vid Stjärnhovs station. Sistnämnda år kom han till Fiskeby som stationsmästare och blev kvar där i 33 år. Posten skulle han också sköta, och den gav arbete eftersom Fiskeby bolag då hade sitt stora kontor där. 16 timmars arbete om dygnet var ”normalt”.

Men nu är det lugnt och skönt hos sonhustrun som pysslar om f. d. stationsföreståndaren på bästa sätt. Hälsa Finland fram i sommar, nittioårige men ändå unge Lars Sjöström!

Flanören.